

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål AM-AO stillet den 17. februar 2010 af Folketingets Retsudvalg efter ønske fra Peter Skaarup (DF)

Spørgsmål AM:

Under henvisning til, at ministeren længe har lovet at komme med et udspil, der giver bedre forhold for anonyme vidner, bedes ministeren oplyse, hvornår disse tiltag kommer og hvorfor det har taget så lang tid, eftersom det allerede blev aftalt i forbindelse med finansloven i 2007?

Spørgsmål AN:

Ministeren bedes endvidere redegøre for, hvilke overvejelser ministeren sammen med domstolene og anklagemyndigheden er kommet frem til i forhold til, hvilke yderligere generelle sikkerhedsforanstaltninger der er behov for på området.

Spørgsmål AO:

Ministeren bedes endvidere redegøre for, hvad ministeriet sammen med domstolene, anklagemyndigheden og politiet er kommet frem til vedrørende overvejelserne om, hvilke yderligere sikkerhedsmæssige foranstaltninger der er behov for ved gennemførelsen af straffesager om forbrydelser, der udspringer af bandeopgør. Der navnlig drejer sig om at effektivt at sikre, at vidner, der opfylder betingelserne i retsplejeloven for at kunne afgive forklaring anonymt, kan føle sig helt sikre på reelt at forblive anonyme i forbindelse med, at den pågældende afgiver forklaring for retten.

Svar:

1. Retsudvalget har stillet tre spørgsmål, som alle vedrører muligheden for at sikre bedre forhold for personer, der vidner i retten.

I det første spørgsmål har udvalget bedt om en redegørelse for regeringens udmøntning af finanslovsaftalen fra 2007. Spørgsmålet svarer til udvalgets spørgsmål nr. 720, som jeg besvarede før påske. Jeg vil derfor henvide til denne besvarelse, som bl.a. indeholder en redegørelse fra Domstolsstyrelsen om status vedrørende opsætning af metaldetektorer i landsretterne, ansættelse af flere retsbetjente og andre initiativer, som fremgår af den pågældende finanslovsaftale.

I forhold til de øvrige spørgsmål vil jeg først og fremmest gerne understrege, at vi i regeringen lægger stor vægt på at sikre, at vidner trygt og sikkert kan afgive forklaring i retten. Jeg er derfor glad for, at jeg i dag kan få lejlighed til at redegøre for vores initiativer på området, som selvfølgelig er iværksat i tæt samarbejde med politiet, anklagemyndigheden og domstolene, der i praksis har ansvaret for vidners sikkerhed.

Jeg vil starte med at redegøre for, hvad der konkret ligger på bordet i forhold til at sørge for sikkerheden i vores retsbygninger.

2. Justitsministeriet nedsatte i foråret 2009 en arbejdsgruppe med repræsentanter for politiet, anklagemyndigheden, domstolene og Kriminalforsorgen. Arbejdsgruppen fik til opgave at komme med konkrete forslag til, hvordan man kan sikre trygge rammer og et tilfredsstillende sikkerhedsniveau for alle personer, der færdes i retsbygninger, herunder ikke mindst for vidner.

Arbejdsgruppen har nu færdiggjort sit arbejde og har netop afleveret sin rapport til mig.

Af rapporten fremgår det, at der på trods af Domstolsstyrelsens store indsats for at inddrage vidnesikkerhed i forbindelse med indretningen af nye retsbygninger, stadig er vidner, som føler sig utrygge ved at skulle møde i retten. Arbejdsgruppen har derfor peget på en række mulige initiativer til forbedring af forholdene for vidner og andre, der færdes i retsbygninger.

3. Når det gælder beskyttelsen af vidner, har arbejdsgruppen konkret anbefalet, at landets retter etablerer videoovervågning og alarmknap i venterummene for de vidner, der er bange for at skulle afgive forklaring. Videoovervågningen og alarmknappen, der giver mulighed for direkte kontakt til rettens personale, skal øge trygheden for de vidner, der føler sig bange.

Derudover har arbejdsgruppen anbefalet, at der aftales klare retningslinjer mellem anklagemyndigheden og retten, så anklagemyndigheden i god tid giver retten besked om, at et vidne i en sag føler sig utryg ved at skulle afgive forklaring. På den måde får retten de bedste forudsætninger for effektivt at kunne modtage og hjælpe disse vidner, når de møder op i retsbygningen.

Arbejdsgruppen har desuden anbefalet, at der – for at øge trygheden for rettens øvrige besøgende, herunder andre vidner end de bange vidner – i hvert fald ét sted i retsbygningen etab-

leres et videoovervåget venteområde, hvor vidner og øvrige besøgende til retten kan opholde sig, hvis de ønsker det.

4. Arbejdsgruppen har også overvejet behovet for at iværksætte særlige bygningsmæssige tiltag i forhold til de retssager, hvor der vurderes at være en forhøjet sikkerhedsrisiko. Det gælder for eksempel i sager, der udspringer af bandekriminalitet eller i terrorsager.

Arbejdsgruppen har i den forbindelse anbefalet, at der etableres to permanent sikrede retssale – en i Aalborg og en i Glostrup – sådan at retssager, der kræver et forhøjet sikkerhedsniveau, som udgangspunkt skal foregå i en af disse sikrede retssale.

Arbejdsgruppen har desuden overvejet, hvordan det sikres, at de ansatte kan færdes trygt i retterne, og har foreslået, at der i forbindelse med indretningen af nye retsbygninger etableres flugtveje i alle retssale og mødelokaler, så rettens personale hurtigt kan forlade lokalet.

Enkelte retter har allerede etableret alarmknapper i mødelokaler og retssale med direkte kontakt til en vagt eller en godkendt alarmcentral, og arbejdsgruppen anbefaler, at retterne indkøber et antal alarmknapper til etablering i retssale og andre lokaler, der anvendes til retshandlinger, for på denne måde at øge trygheden hos personalet.

5. Det er arbejdsgruppens vurdering, at de samlede udgifter ved gennemførelse af de anbefalede initiativer vil udgøre i størrelsesordenen 10-14 mio. kr.

Som jeg sagde før, har arbejdsgruppen netop afleveret sin rapport til mig, og jeg har derfor ikke på nuværende tidspunkt taget stilling til, hvilke tiltag arbejdsgruppens rapport konkret giver anledning til at iværksætte.

Men jeg kan sige, at der fra Justitsministeriets side nu vil blive taget kontakt til Domstolsstyrelsen, så der hurtigt kan blive indledt drøftelser om arbejdsgruppens anbefalinger.

6. Mens jeg har udvalgets opmærksomhed, vil jeg benytte lejligheden til at nævne, at jeg påtænker at fremsætte et lovforslag, der skal forbedre vidnebeskyttelsen ved at gøre det muligt at anvende anonyme vidner i videre omfang, end det er tilfældet i dag.

Anonyme vidneudsagn kan være et vigtigt bidrag til at få af-dækket hændelsesforløb og på denne måde få opklaret de mest alvorlige sager, f.eks. om bandekriminalitet, hvor der kan være behov for at tage særligt hensyn til vidnets sikkerhed.

Som reglerne er i dag, kan retten bestemme, at et vidne skal være anonymt, dvs. at vidnets navn, stilling og bopæl ikke må oplyses til den tiltalte. Det er en betingelse, at det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, og at afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet.

Det vil i praksis navnlig kunne dreje sig om såkaldt tilfældige vidner, dvs. personer, som tiltalte ikke kender i forvejen, og som tilfældigt overværer en forbrydelse.

Reglerne om anonyme vidner er udtryk for en vanskelig balance mellem på den ene side hensynet til den tiltaltes retssikkerhed, herunder at han eller hun har en reel mulighed for at forsvare sig, og på den anden side hensynet til at kunne opklare og retsforfølge sager om alvorlig kriminalitet.

Vi må nok se i øjnene, at der er nogle ret snævre grænser for, hvor meget vi kan udvide brugen af anonyme vidner, uden at hensynet til tiltaltes retssikkerhed sættes over styr, og der opstår spørgsmål i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Men jeg mener, at det spillerum, som trods alt findes, skal udnyttes, og jeg agter derfor som sagt i næste folketingsamling at fremsætte et lovforslag, som justerer reglerne om anonyme vidner, så domstolene får mulighed for – efter en konkret vurdering – at tillade brug af anonyme vidner i flere tilfælde end i dag.

7. Jeg vil i øvrigt gerne understrege, at regler om anonyme vidner selvfølgelig forudsætter, at det sikres, at vidnets identitet holdes skjult både før, under og efter sagens afslutning.

Det er netop et af elementerne fra Justitsministeriets bande-pakke at sikre, at vidner, der opfylder betingelserne i retspleje-loven for at kunne afgive forklaring anonymt, kan føle sig helt sikre på reelt at forblive anonyme i forbindelse med, at de af-giver forklaring for retten.

Det at sikre anonyme vidners anonymitet er ikke kun et spørgsmål om indretningen af retsbygningerne, men i høj grad også et spørgsmål om, at rettens personale, politiet og ankla-gemyndigheden er meget opmærksomme på, at der er tale om et vidne, der skal sikres en særlig beskyttelse.

I første række vil det være anklagemyndighedens ansvar at sikre den fornødne beskyttelse af et anonymt vidne.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at Rigsadvokaten i øjeblikket er ved at udarbejde en meddelelse til anklagemyndigheden med retningslinjer for anklagemyndighedens håndtering af blandt andet de sager, hvor der kan blive tale om at anvende retsplejelovens regler om anonym vidneførsel.

Meddelelsen skal generelt bidrage til at give bedre forståelse for sagsgangene i de sager, hvor der er et forhøjet sikkerheds-niveau, som f.eks. sager om bandekriminalitet. I forhold til anonyme vidner vil dette skulle sikre, at der i praksis tages de skridt, der er relevante for at undgå, at et anonymt vidnes iden-titet afsløres. Det kan for eksempel dreje sig om kommunikati-onen mellem anklagemyndigheden og retten, så retten gøres opmærksom på, at anklagemyndigheden har pålagt forsvareren

ikke at oplyse et eller flere vidners identitet til den tiltalte og vil fremsætte ønske om, at den eller de pågældende kan afgive vidneforklaring anonymt.

Rigsadvokaten vil i øvrigt generelt sætte fokus på vidner og ofre for kriminalitet i den kommende tid. Det fremgår således af anklagemyndighedens målsætning og strategi for de næste fem år, at et af hovedindsatsområderne er at sikre en forbedring af anklagemyndighedens kommunikation med vidner og ofre i forbindelse med straffesager.

Tak.